

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Тарас ПШЕНИЧНИЙ

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ
для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Історія України та культурна антропологія
(з поглибленим вивченням іноземних мов)**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Жданович Олеся Петрівна, доктор історичних наук, асистент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

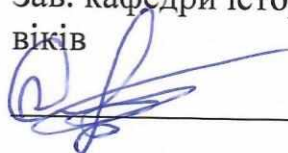
Пролонговано: на 2022/2023 н.р. «29» 09 2022
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Жданович Олеся Петрівна, доктор історичних наук, асистент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

(Віктор СТАВНЮК)

Протокол № 10 від «30» 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» 08 2021 року

Голова науково-методичної комісії

(Наталія ТЕРЕС)

«29» 08 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системних знань студентів історичного факультету про зародження, особливості та етапи розвитку населення цивілізацій Стародавнього Сходу (Стародавніх Єгипту, Месопотамії, Східного Середземномор'я, Малої Азії, Ірану, Індії та Китаю).

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* хронологію та періодизацію подій Стародавнього Сходу, основні факти суспільно-політичного розвитку давньосхідних цивілізацій.
2. *Вміти* критично аналізувати повідомлення джерел, аналізувати різні явища соціально-економічного, політичного, етно-релігійного і культурного життя народів Передньої Азії, Північної Африки, Ірану, Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю .
3. *Володіти елементарними навичками логічного та критичного мислення, самостійної оцінки та тлумачення історичних процесів та фактів, самостійного пошуку джерел і наукової літератури.*

3. Анотація навчальної дисципліни: Вивчатимуться основні етапи та хронологія подій становлення людської цивілізації у соціо-культурному явищі Стародавнього Сходу. Будуть проаналізовані погляди на становлення держави серед давніх народів, формування та еволюцію державних та громадянських інституцій. Вивчатиметься процес технологічного прогресу на Стародавньому Сході. Висвітлюватимуться процеси етногенезу давніх народів та особливості їхнього культурного розвитку. Аналізуватиметься міфологічне мислення давніх людей, їхній світогляд та взаємини з природою. В ході вивчення дисципліни будуть отримані навички критичного опрацювання джерел та вміння видобувати історичну інформацію з різних типів джерел та давньої літератури.

4. Завдання (навчальні цілі): формування вмінь студентів системно й історично аналізувати загальне й особливе в суспільно-політичному, економічному, культурному і духовному розвитку цивілізацій Стародавнього Сходу, вироблення навичок компаративного бачення культурних процесів у хронологічних рамках стародавньої історії, вироблення толерантного і об'єктивного ставлення до різних народів, культур, релігійних вчень, об'єктивного бачення різноманітності соціо-культурних систем, методики опрацювання наукової літератури та джерельних публікацій з дисципліни. Студент повинен **знати** причини та наслідки історичних подій та явищ на Стародавньому Сході. Студент повинен **вміти** давати оцінку подіям в історії Стародавньому Сході, робити узагальнення та висловлювати самостійні висновки з тих чи інших проблем історії давніх цивілізацій.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи, хронологію подій, головних дійових осіб у розвитку цивілізацій Стародавнього Сходу	Лекція, семінари, самостійна робота	Доповідь, доповнення, підготовка письмових робіт, МКР№1, МКР№2	15%
1.2	Знати причини та наслідки політичних, соціальних та релігійних протиріч у суспільствах Стародавньої Передньої Азії.	Лекція, семінари, самостійна робота	Доповідь, виголошення самостійних висновків, доповнення, МКР№1	5%
1.3	Знати причини та наслідки політичних, соціальних та релігійних протиріч у суспільствах Стародавньої Південно-Східної Азії.	Лекція, семінар, самостійна робота	Доповідь, доповнення, підготовка письмових робіт, МКР№2	10%
1.4	Знати природно-кліматичні умови та географію Стародавнього Сходу, рух народів, знань та технологій.	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмові доповіді. МКР№1, МКР№2.	10%
2.1	Вміти давати критичну характеристику джерельної бази з історії Стародавнього Сходу	Семінар, самостійна робота	Доповідь та доповнення на семінарах, МКР№1, МКР№2	10%
2.2	Вміти використовувати фактологічний матеріал для підготовки інформаційних наукових довідок	Семінар, самостійна робота, презентація	Доповідь, дискусія, доповнення на семінарах.	10%
2.3	Вміти прослідкувати причинно-наслідкові зв'язки подій, фактів, явищ та персоналій в історії цивілізацій Стародавнього Сходу	Лекція, семінар, самостійна робота	Іспит	20%
4.1	Робити самостійні висновки щодо суспільно-політичного розвитку народів Стародавнього Сходу та робити самостійні оцінки перспектив появи та розвитку суспільно-політичних процесів	Лекція, семінар, самостійна робота	Іспит	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	4.1
Програмні результати навчання (назва)								
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.	+	+	+	+			+	+
ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.	+			+	+		+	
ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.	+	+	+	+	+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота: РН 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.2. - 10 балів/6 балів*.

2. Оцінювання роботи під час семінарських занять: РН 1.1,1.2, 1.3., 1.4., 2.1, 2.2, 2.3., 4.1 - 15 балів/ 9 балів.

3. Самостійна робота:РН 2.1., 2.2., 2.3. – 5 балів/3 бали.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання (у формі екзамену/комплексного екзамену):

- форма оцінювання – іспит;

- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;

- Оцінюються такі результати навчання студента: знання хронології подій та географії Стародавнього Сходу, вміння встановити причинно-наслідковий зв'язок між фактами, явищами, персоналіями цивілізацій Стародавнього Сходу, вміння з'ясувати причини, умови, простежити хід, визначити головні рушійні сили суспільно-політичного розвитку.

- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – комплексні з елементами тестових технологій;

- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали**.

- умови допуску до підсумкового іспиту:

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж **20 балів (критично-розрахунковий мінімум)**. Рекомендований мінімум допуску до іспиту **36 балів**.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані за виконання практичних завдань на семінарах та виконання письмових самостійних робіт, а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (іспиту), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу сформований в один змістовий модуль, який складається з семінарських (практичних) занять та самостійної роботи та модульних контрольних робіт.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (оцінки за відповіді у семінарах, бали за самостійну роботу) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

Модуль 1. Особливості розвитку цивілізацій Давньої Месопотамії та Давнього Єгипту.			Модуль 2. Особливості розвитку цивілізацій Давніх Малої Азії, Закавказзя, Східного Середземномор'я, Аравії, Ірану, Індії, Китаю.			Іспит.
30 залікових балів. (максимум)			30 залікових балів. (максимум)			40 балів
Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	
15 балів (максимум)	5 балів (максимум)	10 балів (максимум)	15 балів (максимум)	5 балів (максимум)	10 балів (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії, запитання, опанування). Під час семінару студент має можливість отримати від 0 до 3 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- відповідь самостійна, розкриває питання, базована на аналізі джерел та історіографії 3 бали;
- доповідь розкриває питання, але немає структури і часових рамок, джерела носять ілюстративний характер 2 бали;
- доповідь компілятивна, опрацьована загальна історіографія 1 бал;
- доповідь компілятивна, без аналізу джерел і історіографії 0 балів.

Самостійна письмова робота подається студентом впродовж семестру (не пізніше 1 грудня). Оцінюється за шкалою від 0 до 5 балів. Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- робота структурована, логічна, виклад матеріалу послідовний 1 бали;
- самостійна, критична характеристика джерел 1 бали;
- опрацювання широкого кола історіографії та її аналіз 1 бали;
- висновки самостійні та відповідають темі 1 бали;
- виклад матеріалу аргументований і обґрунтований 1 бали;

Екзаменаційна робота складається з 4 завдань:

1 завдання (10 балів загально) – проста відповідь (так/ні) - 0-1 бала;

2 завдання (12 балів загально) – обрати правильні відповіді – 0-3 бали;

3 завдання (8 балів загально) – на знання фактологічного матеріалу – 0-8 балів;

4 завдання (10 балів загально) – аналітична відповідь, з узагальнюючим висновком – 0-10 балів.

Критеріями оцінювання завдань 3 і 4 є:

- розкрито тему завдання - 2 бали(де 1 бал – відповідь не повна);
- названо хронологічні рамки, основні дати історичного явища або події – 2 бали (де 1 бал – відповідь не повна);
- наведено та простежуються причинно-наслідкові зв'язки історичних подій та явищ – 2 бали (де 1 бал – відповідь не повна);
- названо головних діючих осіб – 2 бали (де 1 бал відповідь не повна);
- сформульовано висновки – 2 бали (де 1 бал – відповідь не повна).

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль №1.				
1.	Вступ до історії Стародавнього Сходу. Характеристика джерельної бази, хронології та періодизації, аналіз проблеми в історіографії	2	-	4
2.	Тема 1. Становлення цивілізації Стародавнього Єгипту. Єгипет в епоху Раннього та Стародавнього царства	2	4	4
3.	Тема 2. Стародавній Єгипет у Перший Перехідний період та в епоху Середнього царства.	2	-	4
4.	Тема 3. Розквіт Стародавнього Єгипту в епоху Нового царства. Трансформація давньоєгипетської цивілізації у епоху Пізнього царства.	2	-	4
5.	Тема 4. Становлення та початки давньомесопотамської цивілізації.	2	-	4
6.	Тема 5. Месопотамія у період Аккадського та Шумеро-аккадського царств.	2	-	4
7.	Тема 6. Особливості розвитку давньомесопотамського суспільства у період Староавилонського царства.	-	4	4
8.	Тема 7. Становлення Стародавньої Ассирії. Утворення Новоассирійської імперії та її політичний розвиток.	2	-	4
9.	Тема 8. Месопотамія в епоху Нововавилонської імперії.	2	-	4
	Самостійна письмова робота			2
Змістовий модуль №2.				
10.	Тема 9. Міська цивілізація долини Інду.	2	-	4
11.	Тема 10. Давньоіндійська цивілізація в долині Ганги.	2	-	4
12.	Тема 11. Особливості розвитку давньоіндійського суспільства. Соціальні реформи.	2	4	4
13.	Тема 12. Цивілізація Стародавнього Китаю.	2	-	4
14.	Тема 13. Перші загально китайські імперії. Формування давньокитайського етносу	2	-	6
15.	Тема 14. Давньокитайські суспільно-етичні вчення та їхня роль в історії Давнього Китаю.	2	4	4
16.	Самостійна письмова робота			2
	ВСЬОГО	28	16	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 28 год.

Семінари – 16 год.

Самостійна робота – 46 год.

9. Рекомендовані джерела:

1. Гоман Ю.О. До питання про історико-географічне поняття “Дашт-і-Кипчак” // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. К., 2000. Вип. 47. С. 19 – 21.
2. Гоман Ю.О., Охріменко О.С. Цивілізації Стародавнього Сходу. Китай. Навчально-методичний посібник. Київ, 2021. 208 с.
3. Гоман Ю.О. Монголо-кипчацька війна першої половини XIII ст. // V Сходознавчі читання А. Кримського. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. К., 2001. С. 83 – 85.
4. Гоман Ю.О. Етнічна приналежність кочового населення південноукраїнських степів у XIV–XVIст. // Історичний журнал. К., 2004. № 4. С. 21 – 26.
5. Гоман Ю.О. Монгольське завоювання східноєвропейських степів у першій половині XIII ст. // Університет. – К., 2004. - № 2. – С. 45 – 56;
6. Гоман Ю.О. Населення східноєвропейських степів у XIII – XIVст. // Київ: «Четверта хвиля», 2006.
7. Гоман Ю.О. Методичні рекомендації до семінару з історії середньовічного Сходу на тему “Утворення і розквіт Золотої Орди у XIII – XIVст.” // Київ: ВЧ філософського факультету, 2003.
8. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу. Київ, 2002.
9. Домокош Варга. Древний Восток. У начал истории письменности. Будапешт, 1985. 166 с.
10. Жданович О.П. Аріанство в епоху Константина Великого. Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. 222 с.
11. Жданович О.П. Кочовики і Візантія у Менандра. Монографія. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2018. 236 с.
12. Жданович О.П. Економіка візантійських провінцій // Економічна історія України. Історико-економічне дослідження в двох томах. Том. 1. Київ: Ніка-Центр, 2011.
13. Жданович О.П. Варвари на Боспорі (III-IX ст.) // Одіссос. Актуальні проблеми історії, археології та етнології. Випуск III. Одеса, 2011.
14. Рубель В. А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. Київ: Аквілон-Прес, 1997. 256 с.
15. Childs-Jonson E. The Oxford handbook of early China. New York, 2020.
16. Stol Marten. Women in the Ancient Near East. De Gruyter, 2016. 706 p.